

Omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset

VD/5176/05.08.00/2015

TK/A-LK

Omaishoidon tuella tuetaan hoitoa, joka mahdollistaa hoidettavan asumisen kotonaan mahdollisimman pitkään. Omaishoidon tukeen kuuluvat hoitopalkkio, joka maksetaan toimeksiantosopimuksen tehneelle hoitajalle, sekä palvelut, jotka järjestetään hoidettavalle hoito- ja palvelusuunnitelman mukaan. Myös hoitajalle voidaan järjestää hoitotyötä tukevia palveluita.

Sosiaalihuoltolaissa säädetään omaistaan hoitavan henkilön tukemisesta muutoin kuin toimeksiantosuhteeseen perustuen. Kansallinen omaishoidon kehittämisohjelma sisältää suosituksia omaishoitajan aseman parantamiseksi ja tukemiseksi.

Omaishoidon tuen myöntämisen yhtenä edellytyksenä on, että hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia. Tämä arvio tehdään omaishoidon tuen edellytyksiä ja palvelutarvetta selvittäessä.

Ikääntyneiden omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset perustuvat ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystarpeista annettuun lakiin (980/2012). Työikäisten omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset perustuvat terveydenhuoltolakiin (1326/2010).

Sosiaali- ja terveysministeriö ja Kuntaliitto suosittelevat omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastusten toteuttamista kunnissa. Asiasta on saatu peruspalveluministeri Susanna Huovisen kirje 6.2.2015 ja 12.2.2015 Kuntainfo 3/2015.

Omaishoitajien terveystarkastuksissa otetaan huomioon omaishoitajan terveyden lisäksi myös muu hyvinvointi ja jaksaminen.

Hyvinvointi- ja terveystarkastusten tavoitteena on omaishoitajien hyvinvoinnin, terveyden ja toimintakyvyn arviointi, ylläpitäminen ja edistäminen sekä sairauksien ehkäiseminen ja tunnistaminen. Tarkastuksella tavoitellaan ongelmien tunnistamista ja hoitamista mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Samalla omaishoitajaa tuetaan tekemään hänen omaa terveyttään ja hyvinvointiaan edistäviä valintoja.

Tarkastuksessa ilmi tulleiden ongelmien hoitamista varten omaishoitaja ohjataan tarvittavien palvelujen piiriin. Myös omaishoidon tukeen voidaan liittää sellaisia palveluita, jotka tukevat omaishoitajan selviytymistä ja jaksamista tehtävässään. Tarvittaessa tehdään monialaista yhteistyötä ratkaisujen löytämiseksi.

Vantaalla Omaishoidontukea saaneet 2011 - 2014

	2011	2012	2013	2014
Tuensaajat vuoden aikana yhteensä	850	848	847	965
Kehitysvammaiset	192	167	199	215
65 v +	487	481	487	565
alle 65 v	171	200	161	185

Kehittämisehdotukset ja Vantaan toimintamallin vertailu STM:n ja Kuntaliiton suositukseen

Vantaa on järjestänyt 65 vuotta täyttäneille omaishoitajille hyvinvointitapaamisia jo usean vuoden ajan. Seniorineuvola on kutsunut kaikki 65 vuotta täyttäneet omaishoitajat vuosittain hyvinvointitapaamiseen, jossa on kartoitettu hoitajan hyvinvointia, terveyttä ja jaksamista sekä ohjattu tarpeen mukaan terveysasemalle tarkempiin tutkimuksiin. Tapaamiseen on varattu aikaa 1 - 2 tuntia.

Asiakasohjausyksikkö hoitaa tällä hetkellä omaishoidon tuen asiat ja järjestää myös 65 vuotta täyttäneiden omaishoitajien hyvinvointitapaamiset.

	Vantaan käytäntö					Suositus	Kehittäminen
Kohde-ryhmä	65 vuotta täyttäneet omaishoitajat					Ikääntyneet omaishoitajat. Työikäiset omaishoitajat, jotka eivät ole työterveyshuollon piirissä. Toissijaisesti ne omaishoitajat, joilla ei ole kunnan kanssa sopimusta.	Laajennetaan kohderyhmä työikäisiin omaishoitajiin, jotka eivät ole työterveyshuollon piirissä. Toissijaisesti ilman sopimusta toimiviin omaishoitajiin, joita tunnustetaan palveluohjauksessa, vastaanotoilla, kotihoidossa, sairaalassa, lyhytaikaisosastoilla.
Valinta	Kutsu kaikille, vapaaehtoinen osallistuminen.					Kyselyn perusteella voidaan seuloa tarkastukseen kutsuttavia. Vastuutyöntekijän ohjaamana. Muun toiminnan yhteydessä ohjaus.	Laajennetaan kutsun kohdistamista. Hyvinvointitapaamista tarjotaan erityisesti niille hoitajille, joilla riski uupua ja luopua omaishoitajuudesta.
Toteuttaja	Kotihoidon ohjaaja, koulutustausta kuntoutuksen ohjaaja AMK. Ohjataan tarvittaessa terveydenhoitajan vastaanotolle.					Terveydenhoitaja * ks. lainaus Kuntainfosta	Kotihoidon ohjaaja/palveluohjaaja, jolla terveydenhuollon koulutus.
Toteutuksen rytmi	Kerran vuodessa					Joka toinen vuosi	Harvennetaan kutsumisrytmiä. Väliajoilla hyvinvointitapaaminen tarvittaessa.
Toteutuksen sisältö	Omaishoitajan hyvinvointitapaaminen/Vantaan oma lomake, jossa myös ohjeita palveluohjaukseen ja jatkotoimenpiteisiin.					Kuntaliiton hyvinvointia edistävän kotikäynnin lomake. COPE omaishoitajan / läheistään avustavan henkilön tuen tarpeen arviointilomake.	Vantaan lomake on dialogisempi ja voimaannuttava (myönteinen), sisältää jatkotoimenpiteet, palveluohjauksen. Käytetään edelleen Vantaan omaa lomaketta. Kehitetään tapaamisen sisältöä työikäisten hoitajien tarpeita vastaavaksi.
Volyymit		2011	2012	2013	2014	Kaikki, joilla ei ole työterveyshuoltoa. Toissijaisesti, myös ne, joilla ei ole omaishoidon tuen sopimusta. Tarkastus noin kahden vuoden välein.	Asiakasmäärän kasvu hallitaan harventamalla tapaamisrytmiä ja jakamalla työ useamman palveluohjaajan kesken.
	Senla, vast.o.	91	70	40	72		
	Senla, kotik.	14	11	13	14		
Viestintä	Kirje kotiin, tietoa hoitajalle omaishoidon tuen päätöstä tehtäessä.					Laajempi viestintä.	Viestinnän laajentaminen mm. terveysaseman,

			kotihoitoon, sairaalan, lyhytaikaisosaston työntekijöille.
Kirjaaminen	GFS- asiakas/potilastietojärjestelmään.	Asiakkaan asiakirjoihin, lupa tietojen luovuttamiseen.	Kirjaaminen ja lupamenettely kunnossa.
Seuranta	Katkonainen	Hoitopolun seuranta. Palautteen kerääminen.	Integroituminen asiakasohjauksen työhön parantaa seurantaa.

*) Otteita kuntainfosta: Kunta voi sovittaa omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastusten toteuttamisen yhteen kunnassa olemassa olevien hyvinvointia ja terveyttä edistävien palvelujen kanssa. Kunta voi toteuttaa tarkastuksia esimerkiksi osana ikääntyneille henkilöille tehtäviä terveystarkastuksia ja seniorineuvolatoimintaa. Omaishoitajan hyvinvointi- ja terveystarkastuksen tekee terveydenhuollon ammattihenkilö, joka on perehtynyt omaishoitoon liittyviin erityiskysymyksiin, kuten terveydenhoitaja.

Kustannukset

Ennen asiakasohjausta omaishoitajien hyvinvointitapaamiset toteutettiin seniorineuvolan yhden työntekijän toimesta. Asiakasohjausyksikön käyttöönottopilotissa työ jaetaan alueiden palveluohjaajille. Tämän suunnitelman mukaisesti hyvinvointitapaamisesta tulee yksi asiakasohjauksen tuote, jota on mahdollista käyttää omaishoitajien ohella muillakin sitä tarvitsevilla kuntalaisilla. Asiakasohjauksessa on kaksi terveydenhoitajataustaista palveluohjaajaa, mutta he työskentelevät tällä hetkellä sairaalasta siirtyvien asiakkaiden ja muistiperheiden palveluohjaajina. Hyvinvointi- ja terveystarkastusten laajentaminen alle 65 -vuotiaisiin omaishoitajiin toteutetaan olemassa olevin henkilöstövoimavaroin. Tarvittavaa lisäkapasiteettia saadaan harventamalla 65 vuotta täyttäneiden omaishoitajien hyvinvointitapaamiset joka toinen vuosi tapahtuviksi.

Asiakasohjausyksikön henkilöstösuunnitelma 2016 - 2019 on työn alla. Omaishoidon tuen uudet suositukset otetaan huomioon henkilöstösuunnitelmassa.

Maksut ja tiedottaminen

Hyvinvointi- ja terveystarkastukset ovat maksuttomia. Tarkastuksen yhteydessä esille tulleiden ongelmien hoito on maksullista siten kuin muillekin asiakkaille.

Vantaalla omaishoitajille tiedotetaan hyvinvointi- ja terveystarkastuksista omaishoidon tukipäätöksen ja omaishoitosopimuksen laatimisen yhteydessä.

Vanhus – ja vammaisneuvostot

Asia on käsitelty vanhusneuvostossa 4.5.2015 ja vammaisneuvostossa 20.5.2015. Vammaisneuvostossa kiinnitettiin huomiota riittävien resurssien varaamiseen ja että arvioita toteuttavilla on riittävä koulutus.

Sosiaali- ja terveyslautakunta 9.6.2015 § 19

Va. vanhus- ja vammaispalvelujen johtajan esitys:

Päätetään hyväksyä yllä oleva suunnitelma omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastusten toteuttamiseksi Vantaalla 1.8.2015 alkaen.

Päätös:

Päätettiin hyväksyä yllä oleva suunnitelma omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastusten toteuttamiseksi Van-taalla 1.8.2015 alkaen.

Liitteet:

- Peruspalveluministeri Susanna Huovisen kirje 6.2.2015

- Vantaan oma lomake

Täytäntöönpano: - va. vanhus- ja vammaispalvelujen johtaja
 - vanhusten avopalvelujen palvelupäällikkö
 - kotihoidon päällikkö (ennaltaehkäisevät palvelut)

Muutoksenhakuohje: 1. Oikaisuvaatimus

Lisätiedot:

va. vanhus- ja vammaispalvelujen johtaja Timo Aronkylä, puh. 09 8392 1072,
palvelupäällikkö Anna-Liisa Korhonen, puh. 09 8392 3831,
kotihoitoon päällikkö Anne Aaltio, puh. 09 8392 3672,

Sähköpostiosoitteet ovat muodossa etunimi.sukunimi[at]vantaa.fi.